

Računi oko 60.000 firmi u Srbiji u blokadi, a procena je da će radnici iz trećine tih preduzeća morati da odu na tržište rada

Stečajnim lavirintom do ponora

Ljiljana Bukvić

TEMA MESECA

U Srbiji su trenutno u blokadi računima oko 60.000 preduzeća i pretpostavlja se da će sve one firme koje nemaju perspektivu, a to je prema nekim procenama gotovo svaka treća, otići u stečaj. Od firmi sa „stopiranim“ računima, oko 16.000 je u blokadi već dve ili tri godine. Na sajtu Agencije za privatizaciju je spisak od 685 preduzeća koja su već otišla u stečaj, među njima najviše onih koja su se bavila građevinarstvom, tekstilom, trgovinom i uslugama.

Duško Vuković, potpredsednik Veća Saveza samostalnih sindikata Srbije i predsednik Granskog sindikata radnika građevinarstva i industrije građevinskog materijala, kaže za Forum da je samo u sektoru građevinarstva ostalo bez posla oko 5.000 do 6.000 ljudi.

- Naše društvo sa socijalnog aspekta nije spremno da pruži pomoć radnicima koji ostaju bez posla. Neki stečajevi traju predugo, a imamo slučaj sa preduzećem Rad, koje je u stečajnom postupku gotovo de-

Postupci traju i do devet godina

vet godina. Zato verujem da će novi zakon o stečaju promeniti situaciju i ubrzati proces, tako da će se firme koje ne mogu da opstanu na privrednom nebu ugaziti, a one koje mogu reorganizovati, kaže Vuković.

On napominje da je u tržišnoj privredi normalno da neke firme nestaju, ali da je veliki problem taj što postoji mnogo onih koje nisu u stečaju, a koje privređuju veoma slabo, gotovo nikako.

- Nemamo tačne pokazatelje da li broj stečajeva raste, i broj firmi koje se gase nije pravo merilo jer u građevinarstvu imamo oko 4.000 velikih, srednjih i malih preduzeća i gotovo 10.000 preduzetničkih radnji sa najčešće jednim zaposlenim, tako da su uglavnom one te koje nestaju sa tržišta, naglašava Vuković. Naredna godina će, prema njegovim rečima, biti još teža od ove i u Sindikatu uopšte ne očekuju da će radnici biti u boljem položaju.

Boljem se u narednoj godini ne nadaju ni u Granskom sindikatu hemije, nemetala, energetike i rudarstva Nezavisnost. Predsednik ovog sindikata u Milorad Panović kaže za Forum da je u njihovom sektoru 5.500 ljudi ostalo bez posla i da će se ta cifra povećati.

Nastavak na stranama 4-5

Novu 2010. godinu većina radnika očekuje sa strepnjom: Sa jednog protesta ispred Vlade Srbije

INTERVJU: Dr Mihael Erke, direktor kancelarije Fondacije Fridrih Ebert

Vrh krize još nije dosegnut

Strana 2f

ANALIZA: Godina socijalno-ekonomskog sunovrata

Svaki deseti zaposleni ne prima platu

Strane 2 i 3f

U FOKUSU: Reprerativnost u Socijalno-ekonomskom savetu

Rušenje ili obnavljanje dijaloga

Strana 3f

TEMA: Stečajne muke u Subotici, Novom Pazaru i Leskovcu

Katanac posle privatizacija

Strane 4 i 5f

PREGLED: Prognoze o oporavku izgleda da neće važiti za tri susedne države

Optimistične vlasti i besni radnici

Strana 6f

TRAGOM: Pregovori o ceni rada i racionalizaciji u prosveti

Ne odriču se obećane povišice

Strana 7f

NA MARGINI: Radnici Ikarbusa izborili se za još jednu šansu

Minimalac umesto zatvora

Strana 7f

STUDIJA SLUČAJA: U jednoj od najstarijih fabrika u Srbiji dočekali prvi lični dohodak ove godine

Bratstvo na koloseku nade

Strana 8f

Dr Mihael Erke, direktor kancelarije Fondacije Fridrih Ebert u Beogradu

Vrh krize još nije dosegnut

- Nije reč o tome koliko su u Srbiji sindikati glasni, nego šta oni zaista mogu da urade za zaposlene
- U borbi protiv siromaštva napravljeno nekoliko koraka unazad, ali je najgore sprečeno

Ivana Tošović

INTERVJU

Ekonomska kriza je Zapadni Balkan preplavila kao cunami. U Srbiji je tokom ove godine sprečeno najgore, ali ovde nije bilo nekih značajnih socijalnih pomaka. Naprotiv, u borbi protiv siromaštva učinjeni su koraci unazad. Vrhunac krize tek dolazi sa još većom nezaposlenošću, a pitanje je kako tu mogu da pomognu sindikati. Kada je reč o njihovom delovanju, suština nije u tome koliko su sindikati glasni, nego šta oni mogu zaista da urade za zaposlene. To je u sadašnjim uslovima veoma malo, kaže u razgovoru za Forum - socijalni dija-

primećen znatan pomak, napravljeno nekoliko koraka unazad. Ipak, možemo reći da je najgore sprečeno.

● **Neki analitičari smatraju da je kriza udahnula novi život sindikatima u svetu, jer su sada glasniji u borbi za prava radnika. Koliko se to može odnositi na Srbiju i kakva je, u ovom trenutku, realna snaga sindikalnog organizovanja?**

- Ne bih se složio s tim mišljenjem i takvim tumačenjima. Kriza zapravo znači veliku nezaposlenost, čiji vrhunac još nije dosegnut. To nikako ne ide u korist sindikatima. U Srbiji, pored posledica globalne krize, nisu još rešeni ni neki stari problemi, a koji su povezani sa privatizacijom. Privatizacija u velikom broju slučajeva nije uspela da stvori održivo zapošljavanje, nego je samo

- Kriza je Zapadni Balkan preplavila kao cunami. Nijedna zemlja nije bila, niti je u stanju da izbegne posledice krize. To važi za ceo Zapadni Balkan - iako je regionalna saradnja, naravno, potrebna. Pre svega, neophodno je suočiti se sa uzrocima krize, barem na evropskom nivou. Ti uzroci proističu, uglavnom zbog ogromnog dizbalansa između zemalja sa izvoznim suficitom, kao što je

kroz bolju koordinaciju evropske ekonomske politike, koja uključuje i zemlje Zapadnog Balkana.

● **Srbiji će uskoro biti ukinute vize za zemlje EU, a moguće je da do kraja godine Unija počne da primenjuje i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Koliko, po vašoj proceni, to može pomoći smirivanju napete socijalne situacije u zemlji?**

„Suficitarne“ države moraju da pokušaju da izvrše preraspodelu izvoznog viška: Dr Mihael Erke

to Nemačka, i onih sa izvoznim deficitom, kao što su države u ovom regionu. Obe strane tu bi trebalo više da se uključe: zemlje Zapadnog Balkana trebalo bi da smanje svoj izvozni manjak, ali isto tako Nemačka i ostale „suficitarne“ države moraju da pokušaju da izvrše preraspodelu izvoznog viška. Sve to je moguće samo

- Socijalna atmosfera se neće sigurno promeniti kroz Šengen listu. Ipak, smatram da je jako važno što će se državljanima Srbije omogućiti da bez vadenja viza putuju u zemlje Šengenskog sporazuma, čak i ako većina to trenutno sebi ne bi mogla da priušti. Bela šengenska lista će pomoći da se prevaziđe izolacija ove države.

Nakon cele godine

Svaki

Mirjana N. Stevanović

ANALIZA

Posledice svetske ekonomske krize u Srbiji najteže su pogodile sloj najsiromašnijih, a dodatni problem je taj što se broj građana koji se svrstavaju u tu kategoriju stalno uvećava. O tome najviše govore podaci o strukturi zaposlenih i otpuštenih radnika i o njihovim zaradama. Naime, broj radnika čija zarada ne premašuje 9.000 dinara raste, svaki deseti zaposleni ne prima platu, dok se u septembru prošle godine to dešavalo svakom 15. radniku.

Uz to, prema anketi Republičkog zavoda za statistiku kojom je obuhvaćeno i crno tržište rada, u septembru prošle godine bilo je zaposleno nešto više od dva miliona radni-

Oko 150.000 ljudi ostalo bez posla, isto toliko porodica izgubilo jedan ili jedini izvor prihoda, a više od 130.000 preduzetnika zatvorilo radnje

ka, a u drugom kvartalu ove godine oko 1,85 miliona. To znači da je oko 150.000 ljudi ostalo bez posla, a isto toliko porodica izgubilo je jedan ili jedini izvor prihoda. Uz to, zbog neodrživog poslovanja, više od 130.000 preduzetnika zatvorilo je radnje, pa iako je veliki broj njih prešao u sivu zonu, ni izbliza nije nadoknađen pad privredne aktivnosti u tom sektoru.

- Opšta kriza dovela je do pada aktivnosti i u sivoj zoni, pa iako pravih istraživanja o raširenosti sive ekonomije nema, utisak je da se ona smanjuje nešto sporije zbog priliva radnika i poslova iz legalne privrede, ističe Miroslav Prokopijević, direk-

Iskušenja na putu ka Evropskoj uniji

● **Da li je put prema Evropi sada zaista lakši, kako se često interpretira u javnosti? Nisu li, zapravo, glavna iskušenja tek pred nama?**

- Put ka Evropskoj uniji nije nimalo jednostavan i lak, ali neće biti ni kraj teškoćama kada Srbija dođe do proklamovanog cilja, odnosno kada postane članica Unije. Ovdje nije reč samo o poželjnom članstvu, nego o neophodnom uspešnom članstvu. Članstvo u EU može biti sredstvo za uspešno članstvo. Stoga pristupanje EU predstavlja početak novog velikog posla.

log dr Mihael Erke, direktor kancelarije Fondacije Fridrih Ebert u Beogradu, sumirajući, iz svog ugla, posledice globalnog kraha u regionu.

On smatra da je dodatni problem u Srbiji bio hvatanje u koštac sa modelom privatizacije, gde su umesto neefikasnih državnih ili društvenih kolektivna nastale isto takve privatne firme, bez mogućnosti za održivu zaposlenost.

● **Ukoliko se sumiraju rezultati na kraju 2009. u ekonomskoj oblasti, kako se, prema vašem mišljenju, Srbija borila sa njenim efektima u socijalnoj sferi?**

- U godini velike krize, Srbija nije mogla da postigne uspehe u socijalnoj sferi. Čak je u borbi protiv siromaštva, u kojoj je prethodnih godina

zamenila neefikasne državne ili društvene kolektive neefikasnim privatnim firmama, koje nisu mogle da se izbore sa krizom. Nije reč o tome koliko su glasni sindikati, nego šta oni mogu da urade za zaposlene. Nažalost, u današnjim uslovima to nije mnogo.

● **Fondacija Fridrih Ebert je ove godine u Srbiji organizovala nekoliko konferencija posvećenih regionalnoj saradnji i „razmeni“ iskustava u borbi sa krizom. Da li su, iz vašeg ugla gledanja, zemlje Zapadnog Balkana uspele da ne ponavljaju greške država koje su ranije upale u teškoće i šta bi morale još da učine da bude manje negativnih posledica?**

Savez sindikata Nemačke predstavio model sindikalne borbe koji bi mogao da posluži Srbiji

Jedna centrala, čvrsti granski ugovori i saveti zaposlenih

Radovan Bibić

INFO

Jedinstvo radnika i rad samo jednog saveza sindikata jedan su od glavnih razloga uspeha nemačke ekonomije i uspešne zaštite prava zaposlenih, istaknuto je na radionici u organizaciji Fondacije Fridrih Ebert koju su u prostorijama Saveza samostalnih sindikata Srbije održali predstavnici Saveza sindikata Nemačke - DGB. Tom prilikom napomenuto je da je nemačka privreda i u doba krize uspešla da održi produktivnost, uz neznatno smanjenje broja zaposlenih.

Johanes Jakob, predstavnik DGB koji se bavi politikom tržišta rada, napomenuo je da je sindikalno uređenje u Nemačkoj organizovano nakon Drugog svetskog rata tako da

radnici mogu da zadovolje svoje potrebe kod poslodavaca, ali i da se od vlasti izdejstvuje promene zakona. On je napomenuo da je zahvaljujući dobroj organizaciji, Nemačka nakon 1945. demokratskim metodama uspešla da se veoma brzo iz ruševina razvije u jednu od najrazvijenijih i ekonomski najjačih zemalja Evrope.

- Nemačko uređenje sindikata dobar je model za svaku zemlju koja teži ulasku u EU. Imamo samo jedan savez sindikata koji je podeljen na osam granskih delova, pa su zbog toga prava jednaka za sve radnike u delatnosti. Umesto na nivou preduzeća, kolektivni ugovori i sva ostala važna dokumenta potpisuju se na nivou privredne grane, što sprečava samovolju poslodavca. Istovremeno, to garantuje da će radnici iste oblasti biti podjednako plaćeni bez obzira na firmu u kojoj rade, kazao je Jakob.

On je dodao da u preduzećima deluju i saveti zaposlenih koji potrebe radnika prenose sindikatima, koji onda deluju u skladu sa svojim ovlašćenjima, što podrazumeva i isključivo pravo na štrajk. U 729 firmi, u kojima je zaposleno 40 odsto nemačke radne snage, primenjuje se i Zakon o suodlučivanju, što podrazumeva da se u rukovodstvu nalaze i predstavnici zaposlenih čije se mišljenje i te kako uvažava. Jakob ističe da se na taj način bolje uočavaju potrebe radnika, a sindikalna borba se iz okvira preduzeća podiže na mnogo viši nivo i rang sindikata, odnosno cele privredne grane.

Tokom radionice on je predstavio i ulogu i značaj nemačkih sindikata u procesu donošenja strateških odluka Vlade, uz pojašnjenje prednosti i mogućnosti sindikalnih pregovora sa poslodavcima u vezi sa sklapanjem tarifnih ugovora.

Dr Mihael Erke, direktor kancelarije fondacije Fridrih Ebert u Beogradu, istakao je da je Nemačka, naročito njen istočni deo, prošla kroz istovetan režim tranzicije u kojem se Srbija danas nalazi, te da bi iskustva te zemlje mogla i kod nas da se primene.

- Očekujemo da će tranzitne poteškoće koje su pogodile Istočnu Nemačku zahvatiti i Srbiju u narednom periodu, uz skoro sigurne probleme u zapošljavanju radnika. Zato je dobro da putem Fondacije i njene dve kancelarije u Beogradu ostvarimo dobru bilateralnu saradnju kako bismo vam preneli naša iskustva i odgovorili na sve nedoumice, kazao je Erke.

Inače, ideja o gostovanju predstavnika Saveza sindikata Nemačke u Beogradu pokrenuta je tokom nedavne posete predstavnika Vlade Srbije, srpskih sindikata i poslodavaca Berlinu.

Sindikati pospešili razvoj ekonomije: Johanes Jakob

socijalno-ekonomskog sunovrata, najviše strepnji izaziva mogući dalji pad standarda i broja zaposlenih deseti radnik ne prima platu

Period	broj zaposl.	pros. zarada	broj penz.	pros. penz.
IX 2008.	2.805.307	32.969		19.025
XII 2008.		38.686	1.582.406	21.713
III 2009.	2.642.688	30.362		21.709
IX 2009.		31.319	1.593.328	21.721

tor Centra za liberalne studije. - To, naravno dodatno otežava položaj firmi koje žele regularno poslovanje, jer se na tržištu suočavaju sa neoljalnom konkurencijom koja ima niže troškove poslovanja. Međutim, u ovim uslovima teško je očekivati da će država preduzeti mere da taj problem

Perspektivu dodatno čini neizvesnijom i to što je najveći broj radnika otpušten iz sektora prerađivačke industrije, u kojoj su i inače bile niske zarade, a zatim u građevinarstvu i poljoprivredi, granama koje generišu razvoj drugih delatnosti. Na prvi pogled, povoljan pokazatelj rodne ravnopravno-

Direktni „doprinos“ države siromaštvu

Poražavajuće je i to što se u grupaciju osiromašenih svrstava veliki broj radnika iz javnih komunalnih preduzeća koji su na lokalnim budžetima, a najveći doprinos takvom stanju daje država. Ona svoje obaveze nije ispunjavala prema građevinarima, a po nekoliko meseci kasne transferi za lokalne samouprave, pa polako dolazimo u situaciju da u Srbiji svako svakome duguje, a da država ne preduzima mere da prekine taj lanac, ističe Ranka Savić.

reši, jer je u uslovima krize vlast srećna ako ljudi bilo šta rade. Jedini način da se to prevlada jeste velika reforma država i privrednog ambijenta, ali je i malo verovatno da će se to skorije dogoditi.

sti jeste činjenica da je veći broj muškaraca otpušten, a da je više žena došlo do posla, ali je to, nažalost, posledica uvećavanja radnika u javnom sektoru. Procena stručnjaka je da se u Srbiji, čak i pod uslovom da kriza ove

Dve zarade nedovoljne za potrošačku korpu

Iako cene roba široke potrošnje i usluga poslednjih meseci beleže pad, u odnosu na prošlu godinu troškovi života u Srbiji viši su za najmanje oko šest odsto. Prosečno domaćinstvo zato sve teže pokriva mesečne izdatke za minimalnu potrošačku korpu, a ako se u računicu uključi i skup svih troškova koje statistika priznaje, jedna zarada nije dovoljna da bi se sastavio mesec.

Čak ni dve prosečne zarade, koje po podacima Republičkog zavoda za statistiku u oktobru iznose 32.311 dinara, ne uspevaju da pokriju osnovnu potrošačku korpu. Primera radi, ona je u junu prošle godine iznosila 74.622 dinara, u decembru je već bila 76.000. Tokom godine došlo je do neznačajnog pada cena robe široke po-

trošnje, ali je i pored toga potrošačka korpa koju čine osnovne namirnice i računi koje plaća četvoročlana porodica poskupela jer je došlo do povećanja cena usluga koje su pod kontrolom države, pa je ona krajem oktobra iznosila 76.431 dinar.

Najveći problem, međutim, krije se u podacima koje statistika ne može da zabeleži, niti ih iko u zemlji evidentira, a reč je o broju porodica koje ne mogu iz mesečnih primanja da podmiri ni minimalnu potrošačku korpu, koju čine samo osnovne namirnice. Broj siromašnih se uvećava, a prema proceni ministra za rad i socijalna pitanja Rasima Ljajića, ispod crte koja označava egzistencijalni minimum, nalazi se oko 700.000 ljudi.

Najteže van većih gradskih centara: Iz jednog SOS marketa

godine polako počne da gubi na intenzitetu blagi rast zaposlenosti očekivati tek 2011. godine.

Socijalnu sliku čine sumornijom i podaci o prosečnim zaradama, koje su sa 32.950 dinara u septembru 2008, na početku ovogodišnjeg tromesečja pale na 31.319 dinara, dok su cene na malo poslednjih godinu dana više za oko osam odsto. Jedini

novca kojom raspolažu domaćinstva znatno niža u poređenju sa periodom pre krize, kaže Ivan Nikolić, saradnik Ekonomskog instituta. - To se odrazilo na pad prometa od oko deset odsto, ali je i zbog promenjene strukture potrošnje, taj pad u radnjama i megamarketima veći, dok jedino zelene pijace beleže rast.

Manje mesa i mleka u odnosu na devedesete

Iako je evidentno smanjenje potrošnje luksuznijih roba, čime je nažalost zahvaćen i IT sektor, ono što je, na primer za zemlje Evropske unije nezamislivo, jeste to da je u odnosu na devedesete godine u Srbiji smanjena i potrošnja po glavi stanovnika nekih važnih životnih namirnica, poput mesa i mleka. Ta nepovoljna tendencija, nažalost, neće biti prekinuta, jer iako kriza jenjava, javna i potrošnja domaćinstava nastavice da beleži pad i naredne, a verovatno i 2011. godine. Naime, da bismo obezbedili održivi rast, potrošnja bi morala da raste sporije od bruto društvenog proizvoda, kako bi se obezbedile investicije neophodne za dalji razvoj, ističe Ivan Nikolić

rast zabeležen je u kategoriji penzionera, kojih ima oko 12.000 više nego u prethodnoj godini, a mesečne primanja porasle su im sa 19.025 dinara u septembru 2008. na 21.721 dinar u istom mesecu ove godine.

- Kada se uvežu svi ti pojedinačni pokazatelji, možemo zaključiti da je zbog pada broja zaposlenih, nižih i neisplaćenih zarada, ukupna masa

Nikolić podseća i da je stanje u unutrašnjosti Srbije daleko teže nego u Beogradu ili Novom Sadu i navodi primer Majdanpeka u kome je od 6.000 radnika u poslednjih godinu dana broj zaposlenih pao na 4.000.

- Ako je broj zaposlenih zaista manji za oko 150.000, a to nije značajnije nadoknađeno kroz rad na sivom tržištu, onda je sposobnost socijalnog

adaptiranja naših građana zaista visoka. Jer, nemoguće je zamisliti, bez obzira na to što se više radnih mesta ugasilo u unutrašnjosti, da takva situacija ne proizvede neke značajnije socijalne nemire, objašnjava Nikolić.

U Asocijaciji slobodnih i nezavisnih sindikata koja se zbog povećanja siromaštva angažovala u otvaranju socijalnih SOS prodavnica, potvrđuju da je unutrašnjost Srbije daleko teže pogođena krizom, a u najtežem položaju nalaze se zaposleni u industriji.

- Procenjujemo da će u narednom periodu bar još 200.000 ljudi ostati bez posla, a ta sudbina procentualno će mnogo više pogoditi radnike iz unutrašnjosti, tvrdi Ranka Savić, predsednica ASNS. - Brine i podatak da sve više ljudi po dva, tri ili šest meseci ne prima zarade, a među njima samo 20 odsto odnosi se na zaposlene u Beogradu.

Savićeva dodaje da kriza pogađa sve slojeve stanovništva, osim pet do šest odsto bogatih, da raste broj korisnika narodnih kuhinja, a članstvo na sindikate vrši pritisak da umesto svoje uloge, sprovede socijalne funkcije.

Nakon raspuštanja Odbora za utvrđivanje reprezentativnosti u Socijalno-ekonomskom savetu

Rušenje ili obnavljanje socijalnog dijaloga

Ljiljana Bukvić

U FOKUSU

Nakon što je Savez samostalnih sindikata Srbije doneo odluku da napusti Odbor za utvrđivanje reprezentativnosti u Socijalno-ekonomskom savetu ministar rada i socijalne politike Rasim Ljajić odlučio je da raspusti ceo Odbor, što je izazvalo burne reakcije u drugom najvećem sindikatu u Srbiji UGS Nezavisnost, ali i Uniji poslodavaca Srbije.

Normalno funkcionisanje

SES-a je već odavno pod velikim znakom pitanja, jer gotovo svi partneri u socijalnom dijalogu optužuju, pre svih, državu za nedovoljno dobru komunikaciju među njima. Ministarstvo za rad i socijalnu politiku sada bi trebalo da raz-

Čanak: Izvršen suženi državni udar

motri reprezentativnost svih onih koji misle da je zaslužuju, a predlog države je da novi odbor bude sastavljen od neutralnih članova kako se više ne

bi ponavljala situacija da predstavnicima sindikata ili udruženja poslodavaca sami za sebe utvrđuju da li imaju potrebnu reprezentativnost, kako bi dobili status članica SES-a.

Portparol Unije poslodavaca Srbije Dragoljub Rajić kaže za Forum da ministar nije imao pravo da raspusti Odbor jer ga „nije ni sastavio“, a da je osnovni problem u celoj ovoj priči u stvari višemesečna opstrukcija od strane predstavnika Ministarstva ekonomije u tom savetu.

- Sve se dešava zbog lošeg vođenja ekonomske politike.

Unija je sedam puta nosila pristupnice na uvid kako bi dokazala reprezentativnost. U našem sastavu je oko 96.000 privrednih subjekata sa gotovo 400.000 zaposlenih i tu se pitanje reprezentativnosti ne postavlja, kaže Rajić. On smatra da bi ministar rada sada morao da proveriti reprezentativnost svih organizacija koje su to tražile.

- Tek tada će se utvrditi da postoji veliki broj onih koji nemaju realno uporište u članstvu, i da ne zaslužuju reprezentativnost. Isto to važi i za sindikate, napominje Rajić. Razlog zbog kog je SSSS

napustio Odbor je, prema rečima predsednika ovog sindikata Ljubisava Orbovića, jeste taj što je za poslednje dve godine održano 28 sednica, ali

Unija poslodavaca: Ministar nije imao pravo da raspusti Odbor, jer ga nije ni sastavio

da nijedan od 35 pristiglih predmeta nije rešen. Orbović je jednostavno rekao da „ne želi više u tome da učestvuje“.

Predsednik UGS Nezavisnost Branislav Čanak je nakon raspuštanja Odbora na konferenciji za novinare odluku SSSS o napuštanju ocenio kao „neshvatljivu“, a potez ministra rada kao „nezakonit“.

- Ministar rada Rasim Ljajić praktično je izvršio suženi državni udar sa samo jednim ciljem, a to je rušenje socijalnog dijaloga, rekao je tada Čanak, zamerivši Ljajiću to što je takvom odlukom u stvari priznao da za državu u socijalnom dijalogu postoji samo jedan partner, i to Savez samostalnih sindikata Srbije.

U Jablaničkom okrugu termini privatizacija i stečaj gotovo da su postali sinonimi

Sigurni samo oni koji spremaju „socijalu“

Danilo Kocić

Leskovac - U Leskovcu i okolnim mestima u toku je postupak prinudne likvidacije Tekstilne industrije Srbijanka, Trgovinskog preduzeća Neprom, Trgovine iz Vučja, Tekstilnog kombinata Zele Veljković, grdeličkog Rada i još nekoliko firmi. Ovde je posle svojinske promene kupoprodajni ugovor raskinut kod 13 preduzeća, odnosno svake četvrte firme, a kod gotovo polovine tih kolektiva stečaj je postao realnost. Kod mnogih drugih, znajući kako se ove godine poslovalo, on takođe preti.

Od promene svojinskih odnosa u privredi Leskovca bez posla je ostalo oko 17.000 radnika, a oko 8.000 je radilo u kolektivima pred stečajem ili u onim firmama koje su već likvidirane. Slobodan Radelović, šefodseka gradske uprave za privredu, ističe da je više od 5.400 radnika, koji su ostali bez posla, dobilo materijalnu pomoć i da je za te potrebe izdvojeno više od 1,4 milijarde dinara.

naplate svoj trud, pa su povelj sudski spor čiji je ishod neizvestan.

- Uključili smo se u zaštitu interesa tih radnika, ali nailazimo na velike otpore. Ima firmi u kojima su i naši sindikalni aktivisti dobijali otkaze, i to samo zbog toga što su tražili da se poštuje zakon, kaže Ivan Jovanović, predsednik Veća Samostalnog sindikata za Jablanički okrug

- U našem okrugu filozofija poslovanja shvaćena je potpuno pogrešno. U većini slučajeva pojedinci su u slučajevima privatizacije dolazili do lake zarade, a sa druge strane sigurnost radnika bila je krajnje neizvesna, podvlači Jovica Nedeljković, sekretar istog sindikata za šest opština Jablaničkog okruga. Ovo veće je više puta upozorilo na dramatično stanje u pojedinim kolektivima, pogotovo kada je po volji novih vlasnika mnogim radnicima jednostavno rečeno da više ne dolaze na posao.

U slučaju zatvorenih pogona tekstilne kompanije Kloting, čiji je vlasnik marta ove godine napustio zemlju, radnici ne znaju ni koji im je status.

Najteže tekstilcima: Oronula fabrička zgrada firme Kosta Stamenković

Primeri loše privatizacije i stečajeva nakon svojinskih promena ima u gotovo svim sredinama. Centar Vučja, gradića udaljenog petnaestak kilometara od Leskovca, deluje sablasno, jer su zatvorene i oronule fabrike Vučje, Vučjanka i Radonjica. A nekada, krajem osamdesetih, u varoši je radilo oko pet hiljada radnika, više nego što je ovde bilo evidentirano stanovnika.

- Samo u našoj firmi je radilo 2.000 radnika, a sada ih je desetak, i to zbog socijalnog programa, koji priprema nekoliko službenika. Od tuge hoću da presvismem kada obilazim hale bez radnika i gledam propale mašine, kaže Zorica Stanjoković, portir u Vučju gde je stečaj odavno realnost.

I radnici grdeličkog Drvnog kombinata Danilo Bošković, njih 130, četiri godine su bez ikakve perspektive. Stolari ovog kombinata su, poput davljenika, pokušali da sarađuju sa privatnim kućama, koje nisu bile na „dobrom glasu“. U tim poslovima su izigrani i nisu uspeali da

- Mesecima ne primamo ni minimalac, a najgore je što smo ostali bez ikakve nade, kaže Milena Jovanović, jedna od ojađenih radnica Klotinga. Ipak, posle angažovanja lokalne samouprave ovde su se stvari pokrenule sa mrtve tačke.

- Očekujemo da Trgovinski sud uskoro odlučuje po ovom zahtevu i da se makar putem stečaja reši status zaposlenih u Klotingu. Tako će radnici dobiti mogućnost da barem ostvare prava preko službe zapošljavanja kao i pravo na zdravstveno osiguranje, ocenjuje gradonačelnik Leskovca Slobodan Kocić.

Zbog ovakvih i sličnih primera, ideju koju je nedavno pokrenuo gradonačelnik - da se ono što je ostalo neprivatizovano ili otišlo u stečaj poveri lokalnoj samoupravi - prihvataju i u Veću samostalnih sindikata. Za preuzimanje pojedinih propalih fabrika, pogotovo nekadašnjeg tekstilnog basena, vlada interesovanje i među radnicima, ali ove ideje teško da će biti ostvarene zbog brojnih administrativnih i zakonskih prepreka.

Kad posluje mafija

Stečaj preti i kombinatu Leskodrvo, gde su nedavno uhapšeni nekoliko direktora i većinski vlasnik. Oni su osumnjičeni da su oštetili firmu za 14 miliona dinara. Agencija za privatizaciju je još u junu raskinula ugovor sa vlasnikom, uz ocenu da je firma dužna pola milijarde dinara, da je od 600 radnika preostalo tek četrdesetak, a da ni oni mesecima ne primaju zaradu. Prema računici ojađenih, vlasnik je dužan da svakom zaposlenom isplati od stotinu hiljada pa sve do 1,5 miliona dinara. Međutim, najveće obaveze kombinat ima prema državi i postoji opasnost da bude likvidiran, čime bi radnici verovatno ostali bez dinara nadoknade. „Na delu je mafija, a za pomoć smo se poslednjih meseci obraćali svima, ali niko nije htio da čuje naš glas“, kaže Slavoljub Lazarević, predsednik aktiva Samostalnog sindikata u Leskovcu.

Računi oko 60.000 firmi u Srbiji u blokadi, a procena je da će radnici iz trećine tih preduzeća

Stečajnim lavirintom do

Ljiljana Bukvić

TEMA MESECA

Nastavak s 1. strane

- Imamo i dosta firmi koje su u nekom nedefinisanim statusu. Neke poput Zorke, Župe, Viskoze iz Loznice su u takvom procesu još od 2003. Najviše

OBRADOVIĆ: Zaboravljene prinadležnosti

- Ljudi još uvek nisu dobro obavesteni, mada im Fond solidarnosti pomaže koliko može, a oni u 99 odsto slučajeva potražuju samo zaostale zarade. Međutim, bivši zaposleni retko znaju da imaju prava i na nadoknadu za godišnje odmore, tople obroke ili bolovanja, a ako i znaju, teško dobijaju dokumentaciju i potvrde o tim prinadležnostima iz svojih firmi, ističe Jablan Obradović, direktor Fonda solidarnosti.

stečajeva bilo je u hemijskoj industriji, a najviše radnika bez posla ostalo je u Matrozu, Rekordu, Azotari iz Subotice, ističe Milorad Panović.

Zorka iz Šapca je, prema njegovim rečima, sa 11.000 radnika spala na 500, dok je u lozničkoj Viskozi 12.000 ljudi ostalo bez posla. Panović veruje da će

preduzeća koja su otišla u stečaj i dosad je novac dobilo oko 3.500 njih, ali verujem da će do kraja godine biti i više od 4.000 radnika, kaže za Forum direktor republičkog Fonda solidarnosti Jablan Obradović. On kaže da očekuje da će do kraja godine osim 4.000 pozitivnih rešenja, biti i oko 2.500 negativnih, što znači da je gotovo 7.000 ljudi ove godine ostalo bez

posla zbog toga što je firma u kojoj su bili zaposleni otišla u stečaj.

Obradović ističe da je Fondu ostalo još oko 60 miliona dinara i da će to donekle pokriti troškove za ovu godinu, a da će oni koji ne budu isplaćeni do kraja ove, novac dobiti iz budžeta za narednu godinu. Problem je taj što će, nagla-

Radnici u drugom i trećem isplatnom redu

Ukoliko poverioci odluče da se stečaj okonča bankrotom, prvi na listi isplaćenih biće razlučni poverioci, odnosno oni koji su svoj dug osigurali uspostavljanjem hipoteke na imovinu preduzeća. U tom prvom isplatnom redu nalaze se i troškovi postupka kao i nagrada stečajnom upravniku, koja se utvrđuje po skali na osnovu vrednosti stečajne mase.

Ukoliko posle namirenja tih obaveza preostane novac ili imovina, i radnici tog preduzeća, koji se nalaze u drugom isplatnom redu, mogu da računaju da će im biti isplaćene minimalne zarade sa doprinosima za poslednje dve godine do uvođenja stečaja. Ako i nakon toga preostane novca za podelu, u poslednjem isplatnom redu nalaze se preostale isplate zaposlenima kao i svi ostali po-

veriooci, koji se namiruju u istom procentu. U takvim slučajevima i nagrada stečajnog upravnika se uvećava, takođe po skali, a zavisi od procenta namirenja poverilaca. Takođe, ukoliko se stečaj okonča za manje od dve godine, upravnik može svoju nagradu da uveća još za 30 odsto.

Stečajni postupak, osim bankrotom, može da se okonča i reorganizacijom firme. Ipak, stečajni upravnici se retko odlučuju da sačine plan koji može da ubedi poverioce da će u tom slučaju dobiti veći deo svog potraživanja. Neretko ni poverioci nisu spremni da prihvate reorganizaciju, čak i kada je jasno da će prodajom imovine dobiti manji deo duga, jer je put reorganizacije duži, a naplata sporija. **M. N. Stevanović**

Blokade saobraćajnica jedan od najčešćih vidova pritisa na nandleže: Sa nedavnih protesta GIK 1. maj

novi zakon, kada stupi na snagu ubrzati stečajni proces, ali da će se tek onda povećati nezaposlenost i tek tada će se videti koliko je ustvari država (ne)spremana da iznese sav socijalni teret.

Sredinom 2009. u toku je bilo oko 750 stečajnih postupaka, a za pomoć državnim Fondu solidarnosti, koji iz svog budžeta pomaže radnicima propalih preduzeća, obratili su se zaposleni iz 300 društvenih firmi.

- Oko 335 miliona dinara imali smo ove godine za isplatu radnicima

šava Obradović, budžet za 2010. biti sličan ovogodišnjem.

- Biće veliki pritisak dogodne, mnogo veći nego ove. Oko 1.000 društvenih preduzeća je u stečajnom postupku i ukoliko vlada okonča sve te slučajeve, a mora, većina će otići u stečaj i veliki

Srbija na dnu po namirenju potraživanja

Stečajni postupci u Srbiji u proseku traju 2,7 godina, dok je u Nemačkoj taj rok dosad bio 1,2 godine, u Hrvatskoj 3,1, a u Bugarskoj i Rumuniji po 3,3 godine. Stepennamirenjapoverilaca u Srbiji je 25,4 odsto njihovih potraživanja, u Nemačkoj 52,2, u Hrvatskoj 30,5, u Bugarskoj 32,1 a u Rumuniji 29,5 odsto.

broj radnika će ostati bez posla. Naš budžet neće biti veći od 380 miliona dinara i teško da će to biti dovoljno za sve, napominje naš sagovornik. On kaže da veruje da će im u tom slučaju pomoći i Ministarstvo rada, ali pre svih Ministarstvo finansija, kako bi se iz nekih drugih izvora donekle pomoglo radnicima.

Obradović kaže da je Fond najviše zahteva ove godine dobio iz Agroživa, čak 538, i oni bi trebalo da budu isplaćeni ovih dana. Približno 600 zahteva, napominje on, stiglo je iz preduzeća Autoprevoz Vojvodina čija rešenja bi trebalo da budu gotova do kraja 2009.

Inače, Fond solidarnosti isplaćuje radnicima preduzeća koja su u stečaju najviše devet minimalnih zarada, ili oko 137.000 dinara, ali se dešava da bivši zaposleni zaborave da treba da reaguju i prijave se Fondu u roku od 15 dana od stupanja na snagu pravosnažne odluke trgovinskog suda.

Zakon o stečajnom postupku iz 2005. skratio je period stečajnog postupka sa sedam na tri godine, ali bi usvajanjem novog taj period trebalo da bude dodatno smanjen. On bi uveo i pravilo automatskog odlaska pod stečaj onih kompanija koje su duže od tri godine u blokadi, a od 2012. i onih koje su u blokadi godinu dana. Novi zakon o stečaju koji se već mesecima nalazi u skupštinskoj proceduri trebalo bi da skрати stečajni postupak i smanji troškove, a poveća stepennamirenjapoverilaca. Stečajni zakon bi omogućio da se imovina preduzeća u kratkom roku vrati u upotrebu kroz bankrot, ne čekajući da joj vrednost znatno opadne. Na-

morati da odu na tržište rada

ponora

Česte prozivke trgovinskih sudova zbog odugovlačenja procesa: Radnici jagodinske „Morave“ i „Jugoprevoza“ blokiraju sud

crtom zakona predviđeno je da će preduzeće koje ima teškoće u poslovanju moći pre pokretanja stečajnog postupka da se dogovori sa poveriocima o reorganizaciji i regulisanju dužničko-poverilačkih odnosa i da taj plan dostavi zajedno sa predlogom za pokretanje stečaja. U takvim slučajevima ne bi trebalo da bude prijave potraživanja, a stečajni postupak bi trajao do 45 dana.

Subotički „doboš“ tek se zahuktava, a radnici uništenih firmi u prethodne dve decenije uglavnom postali socijalni slučajevi

Izlaz koji ne vodi nikud

Vesela Laloš

Subotica - Da li je moralo gotovo sve da ode na doboš, pitaju se subotički radnici nakon dvadesetak godina stečajnih muka njihovih nekada uspešnih preduzeća. Predsednik gradskog veća Samostalnog sindikata Milan Popović kaže da to nije moralo da se događa, ali da se očito htelo i da to nije slučajno. Firme su često namerno gurane u stečaj, iza čega je stajao interes nekih pojedinaca ili grupa, tvrdi Popović za Forum.

Danas su gotovo zaboravljeni nekadašnji giganti - Partizan, 29. novembar, Zorka, Azotara, Solid, Panonija, Agrokombinat, Livnica, i mnogi drugi. Ta preduzeća likvidirana su u stečaju, ili čekaju smrtnu presudu, a njihovi su radnici završili na berzi rada. To je, nažalost, samo prva stanica na kojoj su se zaglavili, jer su mnogi od njih izlaz potražili na Buvljaku, u švercu, sezonskim poslovima

Prazne hale, počinje borba za preživljavanje: Pogoni Zorke u Subotici

sao i onaj pristojni život nikad nisam prežalio, kaže Anđelković.

Bernadica Bašić-Palković živi od socijalne pomoći nakon što je proglašena tehnološkim viškom kada je njena firma ušla u stečaj. Na evidenciji biroa rada provela je gotovo 15 godina. U međuvremenu je radila mnoge privremene poslove, ali pravo na penziju nije uspjela da

nom o običnim radnicima, sa zanatskim kvalifikacijama, nemaju puno mogućnosti za novu karijeru. Otuda je i spisak Centra za socijalni rad sve duži, kaže Milan Popović.

Prema podacima Trgovinskog suda, samo ove godine je u Subotici pokrenuto više od 40 stečajeva, a u proteklih dvadesetak godina bilo ih je toliko da u ovom sudu ne znaju njihov tačan broj.

Fabrika 29. novembar prošla je kroz dva stečaja i nekoliko neuspelih pokušaja privatizacije. Od blizu dve hiljade radnika, u njoj su sada jedva dve stotine. U Fabrici bicikla Partizan stečaj je proglašen krajem 2005. godine, ali je rešavanje problema dugova odlagano čak i u Agenciji za privatizaciju. Dugovi su se u međuvremenu rapidno povećavali i kada je nakon više od godinu dana konačno prodato ono što je nekada bio Partizan po ceni od 65 miliona dinara, više od hiljadu radnika je ostalo bez uhljebljenja.

Milan Popović, ali i mnogi radnici koji su prošli kroz stečaj, tvrde da je tu scenariju najčešće unapred poznat, pa se pojedincima omogućava da jeftino dođu do velikog kapitala.

Firma se prvo enormno zaduži, a poverioci uvođenjem u stečaj imaju pravo da upravljaju postupkom. Sumnjamo da stečajne sudije, upravnici i poverioci često imaju dil, pa tope supstancu preduzeća, ili je prelivaju u svoju imovinu, ka-

že čelnik gradskog sindikata. Sumnje sindikalnih aktivista potkrepljuju i podaci da u procesima figurira nekoliko stečajnih upravnika, a ista lica vode postupak u nekoliko firmi odjednom, i to za enormno visoke nadoknade.

Na to su proteklih meseci uporno ukazivali i mali akcionari Agrokombinata, kada je Upravni odbor počeo sa parcijalnom prodajom.

Doneta je odluka da se stečajnom upravniku odredi nagrada za uspešno vođeni stečaj od preko 540.000 evra. Članovima UO dodeljene su solidne nadoknade, te je, recimo, predsednik UO ove firme koja ne radi, dobijao 85.000 dinara mesečno, kaže Josip Ivanković, predsednik Skupštine malih akcionara.

Sa druge strane, radnici dobijaju nazad radne knjižice, iako im firma duguje po više plata. Mnogima od njih ta potraživanja, kakav je slučaj i sa radnicima Azotare i 29. novembra, do danas nisu isplaćena. U svakom slučaju, u Subotici je stečajnih sudbina mnogo, previše za grad koji se nekada smatrao razvijenim. Mnoge te pojedinačne sudbine bile su povezane sa fabrikama koje su ti radnici izgradili i stvorili od njih uzorna preduzeća. Između njih je postojala i emotivna povezanost, a sa gašenjem fabrika ugasio se i životni elan tih radnika. Ostala je jedino ogorčenost, borba za preživljavanje i čekanje u redu pred Narodnom kuhinjom.

Restrukturiranje kao maska

Bivši predsednik sindikata Azotare Radenko Marković upozorio je svojevremeno da se olako i previše brzo ušlo u stečaj ove firme, iako je počeo program restrukturiranja. Tražimo da nam se javno odgovori kakvi su razgovori vođeni da se tako iznenada ode u stečaj, postavio je pitanje predsednik sindikata, na koje nikada nije dobio odgovor. Danas je Azotara mrtvi kapital, a dotadašnji direktor otvorio je kasnije sopstvenu trgovinu veštačkim đubrivom.

i nadničarenju, ili u Centru za socijalni rad. Tako sada nekadašnje radnike slavnog Carstva dobre hrane možete sresti u redovima narodne kuhinje, a bivše bravare i štampare kako seku drva ili utovaraju ugalj za nadnicu.

Dragoslav Anđelković, jedan od otpuštenih zbog stečaja, posao hemijskog tehničara prvo je zamenio uličnom prodajom deviza, sve čekajući da sud donese rešenje u korist radnika, da smeni direktora, i omogući da fabrika ponovo počne da radi. Sada drži težu na Buvljaku.

Nije mi lako, teško je navići se na hladnoću, nespavanje, danonoćni rad. Sada nekako preživljavam i moja porodica ima šta da jede. Ali, nekadašnji po-

ostvari. Živi u kući od nabijenice, sa šporetom na drva i tranzistorom.

Radila sam kao čistačica i sekretarica, a u Kombinat sam brala jabuke. Niko mi nije upisivao staž. Sada sam blizu šezdesete, penzije nema, a ni poslova. Nikome ne trebaju ovakvi radnici, tvrdi Bernadica.

Približno pet hiljada ljudi u Subotici ostalo je bez posla zbog stečaja za prethodne dve decenije. Neki od njih i danas dolaze u Sindikat tražeći pomoć. Retko ko od njih ponovo nađe radno mesto i sada sa pedesetak godina života teško da ima mogućnost izbora. Neki od njih dočekaju starosnu penziju, ali i do tada treba nekako preživeti. Kako je reč uglav-

U Novom Pazaru po učestalom modelu 2.000 zaposlenih ostalo bez radnog mesta

Neuspela prodaja - katanac na vrata

Sladana Novosel

Novi Pazar - Samo zbog stečajeva bez posla u Novom Pazaru ostalo je nešto više od dve hiljade ljudi, od kojih su gotovo svi odmah postali socijalni slučajevi. Pre svakog stečaja, ovde je neophodno razmotriti proces privatizacije koji je, tvrde sindikalni aktivisti, neuspeo, pre svega zbog velikog broja radnika koji su ostali bez plata i posla. Prema podacima iz gradske uprave od 32 preduzeća, 24 su privatizovana bez mnogo problema, četiri su prodana iz stečaja, tri su u stečaju, a jedna firma, Tekstilni kombinat Raška, na spisku je za restrukturiranje.

Ovi podaci u gradskoj upravi stari su godinu dana. Novih nema, jer ništa se novo nije ni dogodilo. Nezvanično se saznaje da je sa većinskim vlasnikom Raške kupoprodajni ugovor raskinut. Inače, u poslednjih godinu dana, najaktuelnije je rešavanje problema u nekadašnja dva privredna giganta, Tekstilnom kombinatu Raška i preduzeću Vojin Popović.

Esad Nicević, koordinator između gradske uprave i sindikata i regionalni

Tekstilci i kožari bili prvi na udaru: Sa protesta radnika u Novom Pazaru

poverenik sindikata Nezavisnost, kaže da nema nagoveštaja za uvođenje novih stečajeva, niti ima takvih firmi u gradu.

U preduzećima koja su u stečaju, po zakonu ne mogu da deluju sindikati. Naš posao je da radnicima pomazemo i usmeravamo ih kako da ostvare svoja prava. Međutim, činjenica je da su radnici obespravljani i da je sindikalno organizovanje kod nas jako loše, naglašava Nicević.

Kada je reč o TK Raška, on je krajem 2008. izbegao stečaj i krenula je priča o njegovom podržavljenju. Počeo je i pro-

test radnika koji su tražili da im se isplate zaostale zarade. Nezadovoljstvo je tada kulminiralo čuvenim slučajem kada je Zoran Bulatović, predsednik Udruženja tekstilnih radnika, odsekao sebi deo malog prsta na ruci. Situacija oko ovog preduzeća bila je, izgleda, i jedan od razloga za smenu gradonačelnika Mirsada Đerleka, a TK Raška ipak nije otišao u stečaj. Namera je da se prodajom imovine koja nije u funkciji namire potraživanja. Najbitnija je ipak činjenica da je ovo preduzeće, sa pogonima u Sjenici i Tutinu, imalo ne-

kad blizu četiri hiljade zaposlenih. Sada u matičnoj firmi radi njih 65.

Sindikat Nezavisnost je prisutan u većini ovdašnjih preduzeća. U poslednjim događajima oko rešavanja položaja radnika TK Raška ovaj sindikat je ostvario dobru saradnju sa Udruženjem tekstilnih radnika, čiji predsednik Bulatović naglašava da je njihov prevashodni cilj naplata potraživanja radnika i nije im bitno na koji način će novac biti obezbeđen.

Sa druge strane, preduzeće Vojin Popović je pre četiri godine otišlo u stečaj, a bez posla su tada ostala 274 radnika. Njihovi protesti traju već dve i po godine. Toliko dugo traju i razgovori sa čelnicima gradske uprave, nadležnih ministarstava i Agencije za privatizaciju. Kada ih je izdalo strplje-

nje, radnici su pre šest meseci zapretili da će dići u vazduh cisternu s amonijakom. Bez obzira na to što nema sindikalnog organizovanja u preduzećima koja su u stečaju, Asocijacija slobodnih i nezavisnih sindikata (ASNS) pokušava da kanališe sve aktivnosti radnika preduzeća Vojin Popović. Regionalni poverenik ASNS Džemo Graca pomaže tim radnicima da organizuju proteste, da se oglase preko medija i da im na vreme stignu zakonska tumačenja.

Shvatanje zadatka sindikata je zastarelo i živi se u onom vremenu kada je glavni zadatak bio da se organizuju putovanja za zaposlene i obezbeđuju namirnice po povoljnim cenama. Zbog toga nas u početku prihvataju s velikim nepoverenjem, tvrdi Džemo Graca.

Neslavna tradicija od 2003. godine

Da je stečajni virus ovde odavno prisutan, svedoči i primer Fabrike obuće Ras koja je u stečaju od 2003. godine, nakon velikog požara. Bez posla je ostalo 1.300 radnika. Dugovanja radnicima su delimično izmirena i 95 odsto imovine je prodato. Ova firma je privatizovana iz stečaja. Iste godine pokrenut je stečaj i u fabrici Iskra akumulatori. Bez posla je ostalo 130 zaposlenih. Dugovanja prema njima su realizovana, ali stečajni postupak nije okončan zbog nerešenih imovinsko-pravnih odnosa. Preduzeće Iskra metal je u stečaju i dalje. Preduzeće je privatizovano 2004. godine sa 56 radnika, među kojima je bilo 26 invalida rada. Kupoprodajni ugovor je raskinut godinu dana kasnije, jer većinski vlasnik nije ispunjavao preuzete obaveze i zaposlenima je ostao dužan 21 zaradu.

Prognoze o blagom oporavku izgleda da neće važiti za tri susedne države

Optimistične vlasti i besni radnici

Nataša Bogović

PREGLAD

Iako ekonomisti predviđaju da će naredne godine u svetskoj ekonomiji doći do blagog oporavka, čini se da ta prognoza ne vredi za zemlje u regionu, gde se tek očekuje glavni udar. Uprkos tome, političari država u regionu s optimizmom govore o narednoj godini.

Procenjuje se da je trenutno najteža situacija u Bosni i Hercegovini u kojoj je od početka godine, prema podacima Saveza sindikata BiH, bez posla ostalo skoro 60.000 radnika. Predsednik Saveza samostalnih sindikata BiH Edhem Biber upozorio je da službena statistika ne uzima u obzir sektor sive ekonomije i smatra da je bez posla i prihoda u proteklih godinu dana za pravo ostalo više od 100.000 ljudi.

U BiH se procenjuje da je bez posla više od 40 odsto ljudi

Među otpuštenima je najviše građevinar, radnika iz sektora drvopregrade, metalske i industrije tekstila, kože i obuće, a štrajkovali su gotovo svi - od prosvetara i ratnih veterana do vatrogasaca i policajaca i radnika koji plaćaju danak privatizaciji. Usporena je i prodaja imovine preduzeća u stečaju i drastično pala vrednost nekretnina, što opet produžava muke zaposlenih.

PROBLEMI SA ZAKONOM

Zbog svega toga, i činjenice da je nezaposlenost u ovoj državi premašila 41 odsto (na evidenciji zavoda za zapošljavanje je gotovo pola miliona osoba), naslućuje se da će period do kraja godine biti kritičan. Mnogi radnici su svoja prava potražili na ulicama - neki zahtevaju isplatu neisplaćenih primanja, dok se drugi suočavaju s nemogućnošću odlaska u penziju, jer poslodavci nisu isplaćivali doprinose. I oni koji rade, manje za rade, i to čak u nominalnim iznosima - tako je prosečna plata zaposlenog u 2008. i nominalno bila za 1,7 odsto veća od zarade u septembru ove godine, podaci su Agencije za statistiku BiH.

I hrvatski sindikati poslednjih nedelja zaoštrili su odnos prema vlastima, a njihov ključni zahtev se odnosi na novi zakon o radu koji je predložila vlada ove države. Predstavnic

Saveza samostalnih sindikata, Nezavisnog sindikata Hrvatske, Hrvatskih radničkih sindikata i Hrvatske udruge sindikata, ali ne i Matice sindikata - usprotivili su se tome što Zakon dopušta zapošljavanje na određeno vreme u 36 uzastopnih ugovora, odnosno na tri godine i traže da se takva vrsta angažmana ograniči na jednu ili najviše dve godine, te da se bolje preraspodeli radna nedelja.

Oni optužuju Vladu da pod izgovorom žurbe prema Evropskoj uniji predlažu propis u kojem su neke od normi na koje sindikati ne mogu da pristanu. Takođe, zamerili su premijerki Jadranki Kosor da je na strani poslodavaca, a ne radnika. Ipak, nastojanja demonstranata iz četiri hrvatska sindikata da se probiju do zgrade Sabora nisu uspele. Sindikalci, ipak, najavljuju da ne odustaju od daljih protesta. Hrvatskim sindikatima stigla su pisma podrške iz brojnih sindikalnih centrala. Zbog neuspeha pregovora o Zakonu o radu, sindikalci su prethodno izašli iz Gospodarsko socijalnog vijeća uz obrazloženje da ih je premijerka prevarila jer se s njima dogovorila jedno, a kasnije s poslodavcima drugo.

„Vlada Hrvatske u potpunosti odbacuje insinucije sindikata o 'prevari i zaveri' u vezi sa izmenama i dopunama Zakona o radu. Naprotiv, Vlada je, iskazujući puno razumevanje za predloge socijalnih partnera u proteklih petnaest meseci, ostavljala dovoljno vremena za njihov dogovor o svim onim interesnim pitanjima koja izlaze izvan okvira obveznog usklađivanja s pravnom stečevinom Evropske unije“, poručili su predstavnici kabineta Jadranke Kosor.

DRAME U PREDUZEĆIMA

I u ovoj bivšoj jugoslovenskoj republici, mnogi od sadašnjih problema zapravo su posledica loše privatizacije. Vlada je, stoga, u saborsku

proceduru uputila Predlog nacrta promena Ustava Hrvatske kojim bi se, između ostalog, uveo institut nezastarevanja krivičnih dela počinjenih u procesu transformacije i privatizacije.

Uprkos činjenici da je protiv kriznog poreza - kod Hrvata poznatog kao „harač“ - oko 30.000 građana predalo tužbe Ustavnom sudu, odlučeno je da porez ostane

Ipak, kada je reč o reformi državne uprave, nedavno je potpisan Sporazum o socijalnom partnerstvu u reformi državne uprave između Vlade i Sindikata državnih i lokalnih službenika i namještenika Hrvatske na osnovu koje bi sindikati trebalo da učestvuju u celom procesu reforme - od donošenja zakonskih i podzakon-

Štrajk 750.00 ljudi

Da i u zemljama regiona koje su u Evropskoj uniji kriza uzima danak, govori primer Rumunije. Tamo je prošlog meseca štrajkovalo 750.000 zaposlenih u prosveti, zdravstvu, javnoj administraciji i policiji. Zbog novog jedinstvenog zakona o platama, zbog otpuštanja i prinudnog neplaćenog odmora od 10 dana, organizovan je najveći štrajk u poslednjih 20 godina. Sindikalni lideri izjavili su da je štrajk poruka političkoj klasi da više ne može da manipuliše zaposlenima koji plate dobijaju iz budžeta i okrivili Vladu za smanjenje plata u mnogim sektorima. Vlada je pred parlamentom preuzela odgovornost za zakon o jedinstvenom sistemu plata, a da prethodno nije završila pregovore sa sindikatima.

skih akata od usaglašavanja odluke o broju zaposlenih u državnoj upravi. S druge strane, u mnogim preduzećima su se odvijale prave drame... U Čakovcu su radnici MTC-a, nakon što tri meseca nisu primili plate, zaposeli fabriku. Posle osmodnevnog štrajka vlasnik je pristao da isplati jednu platu, što je nakratko umirilo protest, ali nije donelo i konačno rešenje za oko 600 zaposlenih.

Hrvatska vlada je, kako bi umanjila posledice ekonomske krize, a na ideju sindikata, uvela i krizni porez, u narodu poznat kao „harač“. Uprkos činjenici da je protiv ove odredbe oko 30.000 građana predalo tužbe Ustavnom sudu, sud je odlučio da porez ostaje. To znači da će se i dalje, i to do kraja februara 2010. na plate, penzije i ostale prihode plaćati dodatni porez i to po dve stope - dva odsto na prihode od 3.000 do

6.000 kuna, a četiri odsto za veće. U budžet bi do kraja godine na osnovu ove stavke trebalo da se ulije oko milijardu kuna.

Jedno istraživanje GFK Austrija koje je sprovedeno u 21 evropskoj državi pokazuje da Hrvati najviše strepe od gubitka posla i rasta cena. A u Hrvatskoj je od početka godine otpušteno oko 30.000 radnika, a poslodavci najavljuju da bi do kraja godine bez posla moglo ostati još toliko ljudi, najviše u drvenoj, tekstilnoj i industriji nemetala. S druge strane, premijerka Jadranka Kosor s optimizmom najavljuje ulazak u 2010. Sindikati joj ne veruju i očekuju nova otpuštanja.

KRIZA SA ZAKAŠNENJEM

Optimistične vlasti i skeptični radnici - slika je koja se može videti i u Crnoj Gori. Vlada Crne Gore saopšti-

Uprkos mnogim ocenama da je državni aparat preglomazan, neefikasan i previše skup, crnogorska vlada još ne želi da pribegne otpuštanju, ali je, nakon mera štednje, intervencije u metalnom kompleksu, podrške bankarskom sektoru i programa samozapošljavanja, u međuvremenu usvojila i nove mere za smanjenje javne potrošnje, koje, između osta-

Crnogorska vlada predlaže da naredne dve godine bude isplaćivan topli obrok, prevoz i regres

log, predviđaju: smanjenje broja zaposlenih, smanjivanje upravnih odbora javnih institucija i njihove naknade, a obustavljaju se i isplate varijabilnog dela zarada.

Tamošnje vlasti su početkom meseca sindikalcima prosvete i nauke, Univerziteta Crne Gore, uprave i pravosuđa, zdravstva i socijalne zaštite, kulture i samostalnog sindikata za ustanove učeničkog i studentskog standarda uputile na razmatranje Memorandum o razumevanju s merama koje bi trebalo da obezbede održanje budžeta, u slučaju da stopa rasta bruto domaćeg proizvoda ne bude veća od četiri odsto. Predviđene stavke da u naredne dve godine neće biti isplaćivane naknade za topli obrok, prevoz i regres, a da se plate obračunavaju po sadašnjoj najnižoj ceni rada od 55 evra i promene u si-

kašnjenjem“, pa će, kako je objasnio, „sa zakašnjenjem i otići“.

Prema njegovim rečima, industrijska proizvodnja je za devet meseci umanjena 31 odsto, a depoziti u bankama su na kraju septembra ove godine bili niži za 13 procenata u odnosu na kraj 2008. Ipak, stopa zaposlenosti se u septembru ove godine podigla za 5,5 odsto, a zarade su realno porasle za 7,6 odsto, tako da prosečna plata u Crnoj Gori, bez poreza i doprinosa, iznosi 454 evra.

Generalni direktor Centralne banke Crne Gore Miloje Dakić ocenio je da je najgori deo krize u Crnoj Gori prošao i da će na „blago poboljšanje“ ekonomske situacije uticati dokapitalizacija Elektroprivrede Crne Gore, bolja turistička poseta, slabljenje recesije na globalnom nivou i mogućnost započinjanja gradnje autoputa Bar-Boljare.

stemu obračunavanja minulog rada, nije naišao na odobravanje predstavnika radnika. S druge strane, zamrzavanje zarada što je bio predlog sindikata nije bilo prihvatljivo za Vladu.

Ključno pitanje je samo da li će Vlada uspeti da ove nepopularne mere unese u opšti kolektivni ugovor, što sada pokušava. Ukoliko Vlada uspe da sa takvim merama uđe u opšti kolektivni ugovor, mi ćemo biti u katastrofalnoj poziciji. Moguće je očekivati socijalne tenzije. Mislim da je ta čaša žuči već puna i da bi to bila dodatna kapljica koja bi uslovlila nježno prelivanje, kaže Srđa Keković, generalni sekretar Unije slobodnih sindikata.

A da se Crna Gora ipak sprema kao da će kriza potrajati, govori i podatak da je za narednu godinu odustala od učestvovanja na takmičenju za Pesmu Evrovizije.

Nesreća najtalentiranijeg čoveka na svetu

Hrvatski T Portal prenosi slučaj penzionera Frane Selaka iz Petrinje koji je dobio povećanje penzije od 40 kuna zahvaljujući kome je njegovo primanje minimalno prešlo granicu od 3.000 kuna. Zbog toga je porez koji je morao da plati narastao na 60 kuna. „Jednom rukom daj, da bi drugom mogao još više uzeti“, komentarisao je Selak. Selaku je ovo jedna od retkih nevolja, jer je poznat i kao najsrećniji čovek na svetu - ispao je iz aviona, preživio kad se voz u kojem je putovao survaio u kanjon reke, automobilom je sleteo u provaliju, dva mu se puta vozilo zapalilo na autoputu, dobio je zgoditak na lutriji... Dodatnom porezu nije izbegao. Inače, zbog povećanja penzija za 1,35 posto, čak 7.883 penzionera do marta 2011. će umesto viših primati niže penzije. Reč je o onima čija su primanja bila nekoliko desetaka kuna manja od 3.000 kuna, pa su plaćali krizni porez od dva posto, te o 159 osoba kojima je penzija zbog usklađivanja prešla granicu od 6.000 kuna. Oni su dobili povišicu od 1,35 odsto, a država im je zauzvrat uzela dva odnosno četiri odsto kriznog poreza.

Neizvesno da li će pregovori o ceni rada i racionalizaciji konačno približiti tri sindikata prosvetnih radnika

Ne odriču se obećane povišice

Vesna Andrić

TRAGOM

Sindikati prosvetnih radnika najverovatnije će pristati da im plate i u narednoj godini budu zamrznute, ali se neće odreći obećane povišice od ukupno osam odsto, definisane protokolom, koji su sindikati potpisali sa predstavnicima Vlade Srbije 30. januara 2009. godine.

Da li će predstojeći pregovori oko potpisivanja protokola o ceni rada za

GSPRS Nezavisnost Tomislav Živanović, međutim, kaže da je za taj sindikat pomenuta otpremnina izuzetno niska.

- Nema pogađanja i licitiranja oko otpremnina, jer pregovori nisu ni počeli. To je nekorektno od druga dva sindikata, to je manipulacija i politizacija zaposlenih. Ne vidim razlog zašto se taj iznos ograničava, kada su svi drugi dobili daleko veće otpremnine - smatra Živanović.

Neizvesnost oko zajedničkog nastupa sindikata je tim pre veća, jer je nedavno samo jedan sindikat štrajkovao zbog lošeg Zakona o osnovama si-

dok ministar prosvete Žarko Obradović tvrdi da prvi čas u prepodnevnoj i popodnevnoj smeni nije održan u svega pet odsto škola. Nezadovoljna Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, koji je usvojen 31. avgusta, Unija je pokrenula inicijativu za donošenje novog akta.

Predsednici Sindikata obrazovanja Srbije i GSPRS Nezavisnost smatraju da je razlog za štrajk Unije sindikata prosvetnih radnika nerealan. Oni ističu da nisu u potpunosti zadovoljni Zakonom, ali podsećaju da su u njegovom donošenju učestvovala sva tri reprezentativna sindikata.

- Unija nas nije ni pitala da učestvuemo u tom štrajku. Nemamo običaj da pravimo marketinške štrajkove zbog nečega što je u ovom trenutku nemoguće promeniti. Sva tri sindikata su dala primedbe na pomenuti zakon, od 22 primedbe prihvaćena je polovina. Nismo zadovoljni zakonom, ali to što radi Unija je gubljenje vremena, jer znamo kako su prošle slične inicijative, kaže Branislav Pavlović.

On ne isključuje mogućnost da Republički odbor Sindikata obrazovanja Srbije početkom decembra donese odluku o štrajku, ako do tada ne počnu pregovori sa Vladom oko potpisivanja protokola o ceni rada za 2010. godinu.

- Bez pregovora i potpisanog protokola nećemo prihvatiti nikakvu cenu rada za 2010, kao ni druga ograničenja

Ista nevolja, različiti pristupi: Sa jednog od protesta prosvetara

Ništa od socijalno-ekonomskog programa

Drugi razlog zbog koga je Unija sindikata prosvetnih radnika održala štrajk upozorenja jeste nezadovoljstvo najavljenom racionalizacijom u obrazovanju. Potpredsednik Unije Miodrag Protić ističe da je ministar obećao da će početkom septembra upoznati sindikate sa socijalno-ekonomskim programom, ali da od toga nije bilo ništa. U međuvremenu je, kako ističe Protić, oko 1.000 novozaposlenih ušlo u obrazovni sistem, a glavnim krivicama za takvu situaciju Unija smatra načelnike pojedinih školskih uprava i direktore škola. Protić navodi da po broju novozaposlenih prednjači Novi Sad i da ništa bolja situacija nije ni u beogradskoj školskoj upravi.

2010. sa ministrima prosvete i finansija ujediniti sva tri reprezentativna sindikata prosvetara još nije sigurno. Neizvesno je i da li će sindikati zajednički nastupati u predstojećoj racionalizaciji, iako su predsednik Sindikata obrazovanja Srbije Branislav Pavlović i predsednik Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije Leonardo Erdelji saglasni da neće pristati na otpremnine niže od 200 evra po godini staža. Lider

stema obrazovanja i vaspitanja, drugi najavljuje štrajk zbog toga što resorna ministarstva ne uvažavaju sindikate kao socijalne partnere, a treći sindikat je, zbog istog razloga, već počeo sa pripremama štrajka.

U štrajku upozorenja koji je 16. novembra organizovala Unija sindikata prosvetnih radnika Srbije, prema podacima tog sindikata, učestvovalo je više od 400 osnovnih i srednjih škola,

koja će verovatno biti nametnuta budžetom za iduću godinu. Prema posebnim kolektivnim ugovorima za škole i fakultete, do 15. novembra je trebalo da se ugovori cena rada za sledeću godinu. Sindikat obrazovanja Srbije ne odustaje od povećanja plata u ovoj godini od dva i šest odsto, kako je to predviđeno u protokolu iz januara 2009. Tražimo da država prizna ovaj dug i da ga isplati kada izađe iz recesije, kaže Pavlović

I Tomislav Živanović iz Nezavisnosti ističe da se članovi tog sindikata neće odreći obećane povišice i da tek treba da se dogovori kako će taj dug biti reprogramiran. Potpredsednik Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije Miodrag Protić navodi da će, ukoliko u 2010. budu odmrznute plate zaposlenima u javnom sektoru, taj sindikat odmah stupiti u štrajk.

Nesvakidašnjim protestom radnici Ikarbusa izborili se za još jednu šansu Minimalac umesto zatvora

Radovan Bibić

NA MARGINI

Fabrika autobusa Ikarbus nedavno je pokrenula ponovo, bar na kratko, svoje pogone kako bi završili proizvodnju osam autobusa za potrebe „Laste“. Istovremeno, Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja omogućilo je da zaposleni u nekadašnjem zemunskom gigantu dobiju minimalnu platu za maj, što im je prvo primanje u poslednjih šest meseci, za oko 700 zaposlenih.

Velimir Gligorić, predsednik reprezentativnog sindikata zaposlenih u Ikarbusu, ističe da je ovaj mali pomak ostvaren nakon što je 300 zaposlenih početkom novembra protestovalo ispred Centralnog zatvora u Beogradu tražeći da ih „prime unutra kako bi imali besplatnu hranu i smeštaj, jer na slobodi ne mogu da zarade za osnovne životne potrebe“.

- Pogoni su pokrenuti samo da bismo završili osam autobusa. Predviđeno je da se to okonča do 15. decembra, tako da ostaje pitanje šta će se sa nama desiti posle toga. Prema nekim najavama, veliki italijanski proizvođač Breda menaribus planira da nas zakupi na najmanje dve godine, da pokrene proizvodnju oko

Upornost se delimično isplatila

Sunovrat najveće domaće fabrike autobusa kulminirao je proteklih meseci kada su radnici stupili u generalni štrajk zbog loše privatizacije partnera iz Rusije. Nezadovoljni radnici tražili su pomoć i od gradonačelnika Beograda, na šta je iz grada stigao apel Agenciji za privatizaciju da raskine ugovor o kupovini Ikarbusa „zbog nepoštovanja uslova privatizacije“. Država je potom poništila privatizaciju i većinski paket akcija prebačen je u Akcijski fond, koji treba da imenuje zastupnika koji će biti deo upravljačke strukture do nove privatizacije.

400 autobusa godišnje i tako uposli 300 radnika, kaže Gligorić.

Kako Danas saznaje, uslov da gigant iz Bolonje zakupi Ikarbusove pogone jeste taj da za 400 prekobrojnih zaposlenih bude sproveden socijalni program. Jedan od uslova jeste i da se razdvoji imovina fabrike, budući da Bolonjci nisu zainteresovani za trgovinu sa 10 hektara zemljišta, već samo za proizvodnju. Dok taj posao ne

bude završen, italijanska fabrika neće ulaziti u zakup. Ukoliko se pokaže da je ovaj aranžman isplativ, nije isključeno da Breda menaribus privatizuje Ikarbus. Prema najavama iz Bolonje, Breda bi obezbedila kompletnu proizvodnju, od šasije, konstrukcije do elektrone autobusa, za razliku od dosadašnje prakse kojom su u Ikarbusu uglavnom sklapani autobusi od dopremljenih delova.

Ušli u sindikalnu istoriju sa zahtevom da dobiju „zatvorsko staranje“: Protest ispred Centralnog zatvora u Beogradu

Sve više članova Policijskog sindikata Srbije Prioritet pravna pomoć

Ivana Pejčić

PREDSTAVLJAMO

Policajci se teško odlučuju da se učlane u sindikate zbog mogućeg mobinga, ali i utiska da neće zbog toga moći da napreduju u službi. Sindikalno delovanje Policijskog sindikata Srbije nije usmereno ka obezbeđivanju zimnice, već prevashodno ka pružanju pravne zaštite policijskim službenicima. Samo ove godine izdvojili smo više od 4,5 miliona dinara za pružanje pravne pomoći, kaže za Forum Veljko Mijailović, predsednik Policijskog sindikata Srbije (PSS). On dodaje da je u žiži interesovanja PSS odnos poslodavaca i policajaca, kao i socijalno-radna prava.

- PSS trenutno ima više od 12.000 članova, a samo u Policijskoj upravi Beograd ih ima više od 4.000. Tokom ove godine imali smo veliki priliv članova, posebno iz Novog Sada, Subotice, Bora, Zaječara, Negotina i Niša. Ovih dana imamo sastanke sa predstavnicima sindikata u Sremskoj Mitrovici i Rumi. Planiramo da ove godine broj naših članova bude veći od 15.000, objašnjava Mijailović. Inače, Policijski sindikat Srbije je osnovan 3. avgusta 2006. godine, i to je prvi sindikat u istoriji policije koji je postao reprezentativan. Rešenje o reprezentativnosti PSS je dobio 15. aprila ove godine.

- Otkad je na čelo MUP Srbije došao Ivića Dačić napravljen je veliki pomak kada je reč o dijalogu sa sindikatima. Položaj policajaca u Srbiji je izuzetno težak, i PSS se trudi da ga poboljša, korak po korak, ističe Mijailović i dodaje da država i MUP Srbije moraju da definišu kako će pomoći policajcu i njegovoj porodici u slučaju eventualne nesreće, jer su čuvari reda u poslednje vreme sve češće meta napada. Kao jednu od aktivnosti sindikata Mijailović navodi nameru da se organizuje donatorska večera, na kojoj će biti prikupljen novac za porodice poginulih policajaca.

- Naš cilj je i da se napravi i potpiše poseban kolektivni ugovor sa Vladom Srbije za zaposlene u MUP. Reprezentivni sindikati moraju u što kraćem vremenskom roku da se sastanu i dogovore oko zajedničke platforme, koju bi zatim predložili Vladi, objašnjava predsednik PSS.

Policijski sindikat Srbije je jula ove godine postao član Evropske policijske unije, a prethodne dve godine bio je u ulozi posmatrača.

- Članstvo u EPU je od suštinskog značaja za nas. Kolegama iz EU smo objasnili da je Srbija na udaru kriminalnih organizacija, kao i da su neophodna velika novčana sredstva kako bi se situacija u srpskoj policiji popravila - za edukaciju, seminare... EPU ima i šest poslanika u Evropskom parlamentu, tako da postoji mogućnost i da kroz tu instituciju predstavimo naše interese - ukazuje Mijailović.

Regionalnu uniju „oborio“ KPS

Kada je reč o sindikatima u regionu predsednik PSS ističe da postoji bliska saradnja sa Hrvatskom i Republikom Srpskom. „Naša ideja je bila da napravimo uniju sindikata sa prostora bivše Jugoslavije, jer imamo istu problematiku. Takvim organizovanjem bi bio unapređen položaj policajca u regionu. Nažalost, kada je predloženo da uđe i KPS, odbacili smo taj predlog“ naglašava Mijailović.

Nakon štrajka glađu radnici jedne od najstarijih fabrika u Srbiji dočekali prvi lični dohodak ove godine

Bratstvo na koloseku nade

Vesela Laloš

STUDIJA SLUČAJA

Problemi u fabrici Bratstvo, osnovanoj davne 1888. godine, počeli su sa raspadom zemlje i tadašnjeg tržišta. Kriza je kulminirala nekoliko godina po privatizaciji, a početkom 2009. godine intenzivirao se protest radnika, koji su duže vreme bili bez posla i plata. Oni su u februaru proglasili štrajk, a nakon šest meseci i nikakvog odgovora vlasnika na njihove zahteve, započeli su i štrajk glađu. Od tada su se u pregovore ozbiljno uključili lokalna uprava, pokrajinsko Izvršno veće i Ministarstvo ekonomije.

Rezultat dijaloga jeste podržavljenje većinskog paketa akcija koje je vlasnik ustupio i prvi veći posao na remontovanju 100 vagona

Rezultat ovog dijaloga bilo je podržavljenje većinskog paketa akcija, koje je vlasnik Vladimir Delić ustupio, i posao na remontovanju 100 vagona. Vlada je za to obezbedila obrtni kapital od 30 miliona dinara, a zaposleni su u oktobru dobili i svoju prvu platu u 2009. godini. Bratstvo je tako postalo jedan od retkih primera da štrajk može da rezultira uspešnim socijalnim dijalogom između sindikata, radnika i države, i da dovede do

rešenja koje je, barem zasad, spasilo fabriku od totalnog kraha.

Vođa štrajkača Marko Skenderović, radnik koji je u Bratstvu od rane mladosti, ističe da su on i njegove kolege zadovoljni što porodicama sada mogu da obezbede „hleb“, ali i zbog činjenice da je fabrika proradila.

- Bili smo spremni da idemo do kraja. Prvi put se u Subotici dogodilo da radnici štrajkuju glađu, a naši zahtevi nisu se sveli na to da nam se isplate dugovanja, nego i da Bratstvo, za koje smo svi vezani i emotivno, nastavi da radi i da se vrati na stare koloseke uspeha. Imali smo, srećom, podršku članka gradskog samostalnog sindikata, koji su nas na najbolji mogući način zastupali, kao i gradonačelnika Saše Vučinića, koji je mnoge večeri provodio u fabrici sa štrajkačima. Bez njihove podrške i odlučnosti da se spase fabrika i mi sa njom, mislim da ne bismo uspeali, kaže Marko Skenderović.

- Firmu smo praktično „digli iz mrtvih“, i to najviše zahvaljujući jedinstvu, solidarnosti i izdržljivosti radnika, ali takođe i zbog razumevanja i pomoći vlasti na više nivoa, potvrđuje Ištvan Huđi, sekretar Gradskog veća Samostalnog sindikata, čija je uloga u procesu izvlačenja Bratstva iz krize bila veoma važna. On navodi da se rasplet nazirao kada su počeli pregovori sa Ministarstvom ekonomije, koje su omogućili lokalna i pokrajinska vlast.

- Ministarstvo je imalo sluha za probleme radnika, ali i za činjenicu da je reč o fabrici koja je bila od strateškog značaja za privredu. Prihvatanje predloga da se na vlasnika izvrši pri-

Istrajnost se zasad isplatila: Radnici Bratstva za vreme štrajka

tisak i da akcije pređu u ruke države, bio je znak da se kriza bliži kraju, podseća predsednik gradskog sindikata. On navodi i da je odluka države da preuzme ulogu vlasnika podstaknuta i činjenicom da bi sa propašću ove firme više od 300 porodica ostalo bez egzistencije.

Jedna od važnijih „karika“ u lancu pregovaranja, bio je gradonačelnik Subotice Saša Vučinić, koji je svakodnevno bio u kontaktu sa štrajkačima, a sa druge strane bio važan pregovarač sa Pokrajinom.

- Odazvali smo se na prvi poziv sindikata i uključili u traženje rešenja. Synchronizovano smo delovali i na svu sreću naišli na razumevanje kod nadležnih u Pokrajini i Republici. Svi smo u tome bili partneri, a na štrajk nismo gledali kao na problem koji se tiče samo radnika ove fabrike. Krenuli smo od toga da u tome postoji i odgovornost države, koja je tolerisala dotadašnje ponašanje vlasnika, kaže Vučinić i dodaje da tek predstoji veliki posao.

Sindikati u Javnom preduzeću PTT saobraćaja Srbija izborili se za poštovanje kolektivnog ugovora

Dodatna plata iz četvrtine dobiti

Gojko Vlaović

POVODI

Nakon sednice Zajedničkog štrajkačkog odbora sa predstavnicima posloводства JP PTT saobraćaja Srbija početkom meseca, okončan je protest zaposlenih u tom preduzeću zbog nepoštovanja kolektivnog ugovora. Na tom sastanku je dogovoreno da se radnicima Pošte prvo uplati 18.400 dinara, potom još 11.600 dinara, čime su se stekli uslovi za prekid protesta, koji su sindikalci počeli 28. oktobra. Reprezentativni sindikati i generalni direktor Pošta Srbija Goran Čirić dogovorili su se pri tom i da počnu pregovori sa nadležnim ministarstvima u vezi sa utvrđivanjem mase sredstava za zarade u okviru Plana poslovanja za 2010. godinu.

Predsednik Sindikata PTT Srbije Aleksandar Pavlović je tim povodom rekao za Forum da je protest bio jedini način da zaposleni u tom preduzeću ostvare svoja prava. On pri tom ističe da sindikalci podržavaju dobrovoljni odlazak uz otpremnine i da su se u ovom trenutku stekli uslovi za odlazak 300 do 350 zaposlenih, uglavnom onih kojima treba još nekoliko godina do penzije.

Da podsetimo, nezadovoljni zbog nepoštovanja kolektivnog ugovora i zaključka Vlade Srbije od 1. oktobra,

čime je onemogućeno učešće zaposlenih u dobiti za 2008. godinu Sindikat PTT Srbije i Sindikat PTT Nezavisnost doneli su odluku o održavanju protesta, odnosno štrajka upozorenja u krugu glavnih poštanskih centara u Beogradu, Novom Sadu i Nišu. Prvog dana protesta zaposleni nisu preuzeli poštu u večernjim časovima. Kao razloge za to sindikalci su naveli da već dve godine njihove plate ne rastu i da od

gu prevesti u one službe u kojima nema dovoljno radnika, tvrdi Aleksandar Pavlović

Sindikalci su isticali da nemaju ništa protiv odluke Vlade da 75 odsto dobiti iz prošle godine pripadne osnivaču. Kao glavnog kočičara zašto nije odobrena odluka o isplati ostatka dobiti iz prošle godine zaposlenima u Pošti, sindikati su imenovali Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo. Tokom protesta predstavnici sindikata su ukazivali na stranačku pripadnost ministarke iz redova G17 plus i tvrdili da je dobit iz prošle godine isplaćena u nekim preduzećima, u kojima su rukovodioci kadrovi te stranke.

- Mi se zalažemo i za povlačenje Zakona o privremenom smanjenju zarada. Pokrenuli smo pred Ustavnim sudom proces za utvrđivanje ustavnosti tog zakona, međutim, do danas tu ništa nije urađeno, objašnjava Pavlović. - Doduše, ministar ekonomije Mladen Dinkić je najavio da će taj zakon prestati da važi od Nove godine.

On dodaje i da je sa poslovdstvom pokrenut dijalog o poboljšanju uslova rada i da se konačno nazire kraj višegodišnjeg problema sa nabavkom službene odeće. Zimske uniforme za redovnu i postekspres dostavu trebalo bi da budu isporučene od 21. decembra do 29. januara sledeće godine.

Traže i ukidanje privremenog smanjenja zarada: Radnici Pošte na terenu

15.000 zaposlenih, 11.000 ima plate ispod proseka zarada u tom preduzeću.

- Kada je reč o restrukturiranju preduzeća mi se protivimo otpuštanju. Naš stav je da u Pošti nema viška zaposlenih, jer u nekim sektorima, kao što je dostava pošiljki postoji hronični nedostatak radne snage. Ako viška zaposlenih ima u nekim administrativnim službama, taj problem se ne mora rešavati otpuštanjem, jer se ti ljudi mo-

Konfederacije slobodnih sindikata mogući učesnik u radu Socijalno-ekonomskog saveta

Neophodni novi kriterijumi

Prilikom nedavnog susreta sa Rasimom Ljajićem, ministrom rada i socijalne politike Srbije, upoznali smo ga sa predlozima naše sindikalne centrale za rešavanje krize socijalnog dijaloga na republičkom nivou. Ministar nas je informisao o tome šta preduzima kako bi se preseklala blokada rada Odbora za utvrđivanje reprezentativnosti članica Socijalno - ekonomskog saveta. Stav ministra jeste da je vreme da se započne sa pravim socijalnim dijalogom sa relevantnim učesnicima, koji su zaista spremni da preuzmu odgovornost za sprovođenje dogovore-

Predstavljaju više od 160.000 zaposlenih: Ivica Cvetanović

miliona, ali neka svežija istraživanja ukazuju da je realno u Srbiji zaposleno oko 1,5 miliona stanovnika.

- Mi jesmo za to da „mera“ za određivanje sindikalne reprezentativnosti bude 10 odsto članova ukupnog broja zaposlenih, ali i da se konačno utvrdi koliko je ljudi zaista zaposleno. Takođe, naš predlog je da se reprezentativnost utvrđuje i na osnovu toga koliko jedna sindikalna centrala u svom sastavu ima reprezentativnih grana. Osim toga KSS se zalaže da se dozvoli mogućnost ujedinjavanja sindikalnih centrala u cilju dostizanja potrebnog cenzusa za sticanje reprezentativnosti - kaže naš sagovornik.

Cvetanović tvrdi da KSS ispunjava sve preuslove da dobije status reprezentativnog sindikata na republičkom nivou. Kao sindikalna centrala deluje na čitavoj teritoriji Srbije u šest regiona, a organizovana je u ukupno sedam sindikalnih grana. Konfederacija slobodnih sindikata predstavlja više od 160.000 zaposlenih i najbrojnija je sindikalna centrala u državnom, javnom i finansijskom sektoru zbog čega zaslužuje da bude uključena u proces uspostavljanja socijalnog dijaloga u Srbiji.

G. Vlaović

Čvrsta struktura

KSS u svojim redovima ima 21 članicu - sindikata, među kojima su, Sindikat radnika EPS-a, Sindikat PTT Srbije, Sindikat Telekom Srbija, Jedinствени sindikat Telekom Srbija, Sindikat finansijskih organizacija Srbije, Sindikalna organizacija Dunav osiguranje, Sindikat zaposlenih u NIS Jugopetrolu, Sindikat Telenora i mnogi drugi.

nog, kaže za Forum Ivica Cvetanović, predsednik Konfederacije slobodnih sindikata, povodom mogućih promena u SES-u.

On dodaje da su sindikalni aktivisti dali svoje predloge za izmene načina utvrđivanja reprezentativnosti i objašnjava da se KSS zalaže da se tačno utvrdi koliko ima zaposlenih u Srbiji. U javnosti se barata sa cifrom od dva

FORUM SOCIJALNI DIJALOG FRIEDRICH EBERT STIFTUNG

Mesečni dodatak kancelarije Fondacije Fridrih Ebert u Beogradu i lista Danas
Uređuje: Branislav Božić
Dizajn i prelom: Branislav Bešević